

**Harmonogram realizacji zadań
wynikających z Rządowego programu na lata 2014-2016
„Bezpieczna i przyjazna szkoła” w 2016 r.**

Harmonogram określa plan i terminy realizacji działań wynikających z uchwały nr 130/2014 Rady Ministrów z dnia 8 lipca 2014 r. w sprawie przyjęcia Rządowego programu na lata 2014-2016 „Bezpieczna i przyjazna szkoła” (dalej jako „Program”) na poziomie centralnym i wojewódzkim w 2016 r., wraz ze skutkami finansowymi, oraz zakresem współpracy międzyresortowej w ramach Programu.

Na realizację Programu w 2016 r. w rezerwie celowej budżetu państwa poz. 26 zapewniono środki w wysokości **6 000 000 zł**.

W ramach ww. środków w 2016 r. będą realizowane następujące zadania:

A. Działania na poziomie centralnym:

I. Program wychowawczy i działania profilaktyczne realizowane w szkołach i placówkach systemu oświaty. Rekomendowane kierunki działań.

Mając na uwadze ostatni rok realizacji Programu i potrzebę zapewnienia ciągłości podjętych działań, zaplanowano zorganizowanie 8 wojewódzkich konferencji informacyjno-konsultacyjnych. Zadanie to wpisuje się w cel główny Programu dotyczący *Zwiększenia skuteczności działań wychowawczych i profilaktycznych na rzecz bezpieczeństwa i tworzenia przyjaznego środowiska w szkołach i placówkach*.

Zadanie będzie realizowane przez Ośrodek Rozwoju Edukacji (dalej jako „ORE”), we współpracy z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego, kuratoriów oświaty, wojewodów i Ministerstwa Edukacji Narodowej (dalej jako „MEN”).

Celem konferencji będzie zwrócenie uwagi uczestników na wzmacnianie wychowawczej funkcji szkoły w aspekcie integralnego rozwoju i wychowania, a także przekazanie wiedzy, wniosków i rekomendacji do prowadzenia działań profilaktycznych w obszarach trzech celów szczegółowych Programu:

- 1) celu szczegółowego nr 1 – *Kreowanie zdrowego, bezpiecznego i przyjaznego środowiska szkoły i placówki;*
- 2) celu szczegółowego nr 2 – *Zapobieganie problemom i zachowaniom problemowym dzieci i młodzieży;*
- 3) celu szczegółowego nr 3 – *Promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży.*

Uczestnikami konferencji będą przedstawiciele: jednostek samorządów terytorialnych, kuratoriów oświaty, organów prowadzących szkoły i placówki, poradni psychologiczno-pedagogicznych, placówek doskonalenia nauczycieli, bibliotek pedagogicznych oraz szkół i placówek.

Dla uczestników konferencji zostaną przygotowane materiały konferencyjne składające się z cennych publikacji, które będą stanowić ważne źródło wiedzy zwiększające ich kompetencje. Część z tych publikacji została przygotowana w czasie realizacji Programu, jako rezultat prowadzonych warsztatów z rodzicami, nauczycielami i organizacjami społecznymi.

Program konferencji będzie obejmować cztery moduły:

1. Wychowanie ku wartościom. Przygotowanie uczniów i wychowanków do odpowiedzialnego i wartościowego życia. Tworzenie bezpiecznej i przyjaznej szkoły i placówki.
2. Profilaktyka agresji i przemocy, w tym cyberprzemocy.
3. Działalność wychowawcza, edukacyjna, informacyjna i profilaktyczna w celu przeciwdziałania narkomanii.
4. Promocja zdrowia psychicznego i fizycznego w szkołach.

Każda z 8 konferencji o wspólnym programie, będzie obejmować 2 województwa, a ich realizacja rozpocznie się w III kwartale 2016 r. i potrwa do końca 2016 r.:

- 1) województwo mazowieckie, województwo warmińsko-mazurskie;
- 2) województwo lubelskie, województwo podlaskie;
- 3) województwo podkarpackie, województwo małopolskie;
- 4) województwo świętokrzyskie, województwo śląskie;
- 5) województwo łódzkie, województwo opolskie;
- 6) województwo dolnośląskie, województwo lubuskie.
- 7) województwo wielkopolskie, województwo kujawsko-pomorskie;
- 8) województwo pomorskie, województwo zachodnio-pomorskie.

Moduł 1.

Wychowanie ku wartościom. Przygotowanie do odpowiedzialnego i wartościowego życia. Tworzenie bezpiecznej i przyjaznej szkoły i placówki.

Proces wychowawczy to długofalowe działanie, które powinno prowadzić do urzeczywistnienia własnej, właściwej hierarchii wartości ucznia i wychowanka, która umożliwi ich integralny rozwój. Prawidłowo przebiegający proces wychowawczy powinien stanowić dla uczniów i wychowanków bazę do podejmowania odpowiedzialnych wyborów, zgodnych z samym sobą i ze swoim systemem wartości. Posiadanie właściwej hierarchii wartości przez uczniów i wychowanków to jeden z najważniejszych czynników chroniących przed pojawianiem się zachowań problemowych. To także baza do tworzenia prawidłowego klimatu szkoły lub placówki, opartym na poszanowaniu godności innych.

W ramach konferencji, w tym module, zostaną wygłoszone dwa wykłady.

Wykłady zostaną wygłoszone przez przedstawicieli z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. W pierwszym wykładzie pt. „Aksjologiczna podstawa programu wychowawczego szkoły w świetle teorii integralnego rozwoju ucznia” zostaną przedstawione kierunki działań wychowawczych w szkole, obejmujące zagadnienia:

- ku jakim wartościom wychowywać dzieci i młodzież,
- na jakich płaszczyznach życia szkoły rozgrywa się treść i jakość wychowania szkolnego,
- w jaki sposób budować program wychowawczy szkoły, aby stanowił szansę holistycznego wychowania skierowanego na wszystkie warstwy życia i funkcjonowania człowieka: warstwę biologiczną, psychiczną, społeczną, kulturową, światopoglądową.

W drugim wykładzie pt. „W jaki sposób wychowywać ku wartościom” zostaną przedstawione istotne zagadnienia umożliwiające uczestnikom konferencji pozyskanie wiedzy na temat prawidłowo prowadzonego procesu wychowawczego, obejmujące:

- strategie wychowania ku wartościom,
- metody i formy animujące młodzież do urzeczywistniania wartości,
- promocję wzorców osobowych młodzieży.

Uczestnicy konferencji zostaną wyposażeni w poradniki i materiały, opublikowane w ramach Programu, które stanowią będą materiały konferencyjne:

- 1) Idę odważnie służyć - czynem odpowiadam na głos wołania drugiego człowieka;
- 2) Młodzież jakiej nie znacie.

Moduł 2.

Profilaktyka agresji i przemocy, w tym cyberprzemocy.

W latach 2014-2015 w ramach Programu zorganizowano 4 ogólnopolskie konferencje oraz wydano materiały i poradniki dla nauczycieli.

Konferencje dotyczyły problematyki:

- 1) Przemocy rówieśniczej – praktycznej profilaktyki;
- 2) Zwiększania skuteczności działań wychowawczych i profilaktycznych;
- 3) Przeciwdziałania przemocy rówieśniczej wobec dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (dalej jako „SPE”) w szkole ogólnodostępnej.

Uzupełnieniem konferencji były szkolenia pracowników placówek doskonalenia nauczycieli dotyczące funkcjonowania i pracy z uczniami ze SPE, w tym uczniami niepełnosprawnymi. Eksperti i praktycy przybliżyli słuchaczom charakterystyczne objawy zaburzeń i problemowych zachowań dzieci ze SPE i ich wpływ na funkcjonowanie w środowisku rówieśniczym.

Konferencje zostały zakończone opracowaniem rekomendacji, które zawierały praktyczne porady, jak pracować z uczniami ze SPE, i w jaki sposób korygować ich problemowe zachowania, aby przeciwdziałać agresji i przemocy.

Na konferencjach informacyjno-konsultacyjnych w ramach tego modułu zostaną uwzględnione zagadnienia obejmujące:

- 1) upowszechnienie wniosków i rekomendacji z grup warsztatowych, na temat prowadzenia działań zapobiegających agresji i przemocy;

- 2) przedstawienie oferty skutecznych programów profilaktycznych do realizacji z grupą uczniów lub wychowanków;
- 3) budowanie otwartej szkoły, współpracującej z podmiotami w środowisku lokalnym: Policją, przedstawicielami: ochrony zdrowia, pomocy społecznej, wymiaru sprawiedliwości, organizacji społecznych.

Uczestnicy konferencji zostaną wyposażeni w poradniki, opublikowane w ramach Programu, które będą stanowić materiały konferencyjne:

- 1) Agresja i przemoc w szkole, czyli co powinniśmy wiedzieć, by skutecznie działać.
- 2) Dzieci w świecie gier wideo. Poradnik dla rodziców i nie tylko.
- 3) Szkolna interwencja profilaktyczna.

Moduł 3.

Działalność wychowawcza, edukacyjna, informacyjna i profilaktyczna w celu przeciwdziałania narkomanii:

W dniu 1 września 2015 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz. U. poz. 1249), wydane na podstawie art. 22 ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016 r. poz. 224).

W rozporządzeniu wskazano, że działalność: wychowawcza, edukacyjna, informacyjna i profilaktyczna ma obejmować działania uprzedzające, których celem jest przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych uczniów i wychowanków związanych z używaniem:

- środków odurzających,
- substancji psychotropowych,
- środków zastępczych,
- nowych substancji psychoaktywnych,
- leków w celach innych niż medyczne,
- suplementów diet.

Zachowania ryzykowne charakteryzują się nieprzestrzeganiem przyjętych dla danego wieku zwyczajowych norm i wymagań i niosą ryzyko negatywnych konsekwencji dla zdrowia fizycznego i psychicznego ucznia lub wychowanka oraz jego otoczenia społecznego. Zachowania te mogą być wynikiem niewłaściwej hierarchii wartości, niskiej samooceny, uleganiu wpływom grupy rówieśniczej oraz braku ważnych umiejętności życiowych uczniów lub wychowanków, takich jak: samokontrola, umiejętność radzenia sobie ze stresem, zdolność krytycznego myślenia itp.

Występowanie zachowań ryzykownych może również wynikać z cech środowiska szkoły lub placówki np. braku właściwego klimatu w szkole lub placówce, nieprawidłowych relacji interpersonalnych, wykluczania uczniów z grupy rówieśniczej. Zachowania ryzykowne uczniów lub wychowanków mogą się także pojawiać jako następstwo braku kompetencji wychowawczych nauczycieli lub wychowawców, rodziców lub opiekunów oraz braku zastosowania właściwych metod wychowawczych.

Mając na uwadze przyczyny występowania zachowań ryzykownych, szkoły i placówki są zobowiązane podjąć działania, które będą odpowiedzią na potrzeby uczniów i wychowanków, ich rodziców lub opiekunów, nauczycieli i wychowawców.

Przepisy rozporządzenia zwracają uwagę na konieczność podejmowania skutecznych działań w szkołach i placówkach, m.in. realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych zamieszczonych w bazie programów rekomendowanych na stronie internetowej Krajowego Biura do spraw Przeciwdziałania Narkomanii.

Na konferencjach informacyjno-konsultacyjnych, w tym module, zostaną uwzględnione zagadnienia obejmujące:

- 1) przekazanie rekomendacji do prowadzenia działań z zakresu profilaktyki narkomanii, w celu prawidłowej realizacji regulacji zawartych w *rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii*;
- 2) upowszechnienie wiedzy o rekomendowanych programach przeciwdziałania narkomanii;
- 3) omówienie procedur postępowania w sytuacji łamania przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

Uczestnicy konferencji zostaną wyposażeni w poradniki i materiały, opublikowane w ramach Programu, które stanowić będą materiały konferencyjne:

- 1) Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej psychoprofilaktyki.
- 2) Szkolna interwencja profilaktyczna.
- 3) Pakiet materiałów dotyczący programu profilaktyki zintegrowanej dla gimnazjów („Unplugged”), uwzględniający korektę aktualnego tłumaczenia:
  - broszurę wprowadzającą do programu i oferty szkoleniowej,
  - podręcznik dla nauczyciela,
  - zeszyt ćwiczeń dla ucznia,
  - karty do gry edukacyjnej,
  - scenariusz zajęć z rodzicami.

Wśród uczestników konferencji zostanie rozprowadzona broszura wprowadzająca do programu profilaktyki zintegrowanej dla gimnazjów („Unplugged”) i oferty szkoleniowej. Pozostałe materiały wchodzące w skład ww. pakietu dotyczącego programu „Unplugged” zostaną zarezerwowane dla osób, które przystąpią do szkolenia organizowanego przez ORE.

Moduł 4.

Promocja zdrowia psychicznego i fizycznego w szkołach.

Szkoła wzmacnia zdrowie uczniów oraz ujawnia już istniejące problemy dzieci ze zdrowiem fizycznym i psychicznym. Poczucie zagrożenia fizycznego i psychicznego oraz porażki edukacyjne i społeczne dziecka łączą się często z zachowaniami problemowymi, takimi jak: sięganie po alkohol i narkotyki, przedwczesne kontakty seksualne i zaburzenia zachowania, w tym działania przestępcze, występowanie depresji i prób samobójczych. Wielu z tych

sytuacji problemowych można uniknąć, jeżeli w szkołach i placówkach są prowadzone systematyczne działania wychowawcze oraz z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki zaburzeń psychicznych.

Na konferencjach informacyjno-konsultacyjnych, w tym module, zostaną uwzględnione zagadnienia obejmujące:

- 1) upowszechnienie, wypracowanych przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej, rekomendacji dotyczących podejmowania skutecznych działań uprzedzających pojawianie się kryzysów rozwojowych oraz zasad prowadzenia interwencji kryzysowej na terenie szkół i placówek;
- 2) prezentację rekomendowanych programów promocji zdrowia psychicznego;
- 3) realizowanie całościowej polityki szkoły lub placówki w zakresie zdrowego żywienia i aktywności fizycznej (dobrym modelem takiego podejścia jest europejski program HEPS *Healthy Eating and Physical Activity in Schools* – Ruch i zdrowe żywienie w szkole);
- 4) omówienie regulacji zawartych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 sierpnia 2015 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. poz. 1256) oraz sposobu ich wdrażania w szkole;
- 5) przygotowanie działań wzmacniających prawidłowe nawyki żywieniowe uczniów i wychowanków oraz ich rodziców lub opiekunów,
- 6) omówienie projektu realizowanego w województwach pt. *Działania dotyczące wdrożenia zasad prawidłowego żywienia wśród uczniów i wychowanków*.

W zakresie działań wzmacniających prawidłowe nawyki żywieniowe uczniów i wychowanków oraz ich rodziców lub opiekunów zostanie przygotowany przez MEN i ORE ogólnopolski konkurs dla szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych.

Celem konkursu będzie upowszechnianie wśród uczniów i wychowanków oraz ich rodziców lub opiekunów wiedzy na temat prawidłowego żywienia oraz kształtowanie pozytywnej postawy wobec spożywania rekomendowanych grup środków spożywczych przeznaczonych dla dzieci, określonych w ww. rozporządzeniu, w szczególności owoców, warzyw, produktów zbożowych z grubego przemiału itp. Szczegółowe zasady dotyczące konkursu zostaną określone w jego regulaminie.

Partnerami merytorycznymi w realizacji modułu nr 4 będzie: Ministerstwo Zdrowia, Rada Programowa ds. Promocji Zdrowia i Profilaktyki Problemów Dzieci i Młodzieży¹ oraz Instytut Żywności i Żywienia.

Uczestnicy konferencji zostaną wyposażeni w poradniki i materiały, opublikowane w ramach Programu, które stanowią będą materiały konferencyjne:

---

¹ Rada powołana została zgodnie z Porozumieniem o współpracy między Ministrem Edukacji Narodowej, Ministrem Zdrowia i Ministrem Sportu i Turystyki w sprawie promocji zdrowia i profilaktyki problemów dzieci i młodzieży z dnia 23 listopada 2009 r.

- 1) Interwencja kryzysowa wobec dzieci i młodzieży;
- 2) Jak zapobiegać samobójstwom;
- 3) Wspólne drugie śniadanie w szkole;
- 4) Wspieranie dziecka z nadwagą i otyłością w społeczności szkolnej;
- 5) Zdrowe żywienie w szkołach.

Efekty jakościowe zadania nr I:

- zwiększenie jakości działań wychowawczych i profilaktycznych w szkołach i placówkach, przez przedstawienie uczestnikom konferencji skutecznych strategii wychowawczych i profilaktycznych,
- zwiększenie kompetencji wychowawczych rodziców i nauczycieli, a przez to zmniejszenie skali zachowań problemowych uczniów i wychowanków,
- upowszechnienie wiedzy o zdrowym żywieniu oraz kształtowanie pozytywnej postawy uczniów i wychowanków oraz ich rodziców lub opiekunów wobec stosowania zbilansowanej diety,
- poprawa kondycji zdrowia fizycznego i psychicznego uczniów.

Proces wychowawczy ma charakter długoterminowy, stąd trwałe rezultaty podjętych działań naprawczych będą widoczne w dłuższej perspektywie.

Oczekuje się jednak, że część zmian pojawi się bezpośrednio, po wdrożeniu nowych form i metod pracy wychowawczej i profilaktycznej.

Efekty ilościowe zadania nr I:

- 2000 uczestników konferencji z 16 województw podniesie swoje kompetencje wychowawcze i profilaktyczne,
- 30 000 nakład materiałów konferencyjnych w wersji papierowej trafi do nauczycieli szkół i placówek,
- na stronach internetowych 16 kuratoriów oświaty zostaną udostępnione nagrania wykładów i materiały konferencyjne dla rodziców i nauczycieli,
- łącznie 15 % szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych przystąpi do konkursu dotyczącego zdrowego żywienia.

MEN na platformie www.bezpiecznaszkola.men.gov.pl udostępni nagrania wykładów i materiały konferencyjne dla organów prowadzących, dyrektorów wszystkich szkół i placówek, nauczycieli, rodziców i opiekunów, uczniów i wychowanków oraz przykłady dobrych praktyk szkół i placówek realizujących strategie wychowania ku wartościom, w tym budowania programu holistycznego wychowywania.

Zadanie wpisuje się w cele szczegółowe nr 1-3 Programu.

W 2016 r. na realizację zadania nr I przeznaczono kwotę: 1 300 000 zł.

Okres realizacji zadania: II – IV kwartał 2016 r.

II. Przeprowadzenie szkolenia pn. „Szkoła otwarta na inność - bezpieczne i przyjazne środowisko szkolne”.

W związku z powszechnie występującym w Polsce i na świecie zjawiskiem migracji należy oczekiwać, że w szkołach i placówkach pojawi się więcej uczniów i wychowanków pochodzących z odmiennych kultur. Obecność takich uczniów i wychowanków stawia przed szkołą lub placówką wiele nowych zadań i wyzwań.

Zadanie będzie realizowane przez ORE, które zorganizuje i przeprowadzi 20-godzinne szkolenia dla 85 pracowników szkół i placówek.

Celem szkolenia będzie zwiększenie wiedzy w zakresie przeciwdziałania przemocy i dyskryminacji wobec dzieci cudzoziemskich, doskonalenie działań służących efektywnemu włączaniu uczniów pochodzących z odmiennych kultur do polskiego systemu edukacji, poszukiwanie sposobów efektywnej współpracy między szkołami, instytucjami samorządowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz dzieci pochodzących z odmiennych kultur. Poszukiwanie i znajdowanie najlepszych rozwiązań w codziennej pracy z uczniem cudzoziemskim, wymianę doświadczeń i upowszechnianie dobrych praktyk.

Efekty jakościowe:

Osoby bezpośrednio pracujące z uczniami lub wychowankami pochodzącymi z odmiennych kultur:

- otrzymają wsparcie, fachową wiedzę oraz wskazówki dotyczące rozpoznawania ich potrzeb oraz potrzeb pozostałych uczniów lub wychowanków z danej klasy lub grupy wychowawczej,
- poznają sprawdzone dobre praktyki ze szkół lub placówek, które mają doświadczenie w pracy z uczniami lub wychowankami pochodzącymi z odmiennych kultur,
- uzyskają wiedzę w jaki sposób przełamywać stereotypowe sądy i uprzedzenia wobec osób pochodzących z odmiennych kultur.

Efekty ilościowe:

- 85 przedstawicieli szkół i placówek zostanie przeszkolonych.

Zadanie wpisuje się w cele szczegółowe nr 1 i nr 2 Programu.

W 2016 r. na realizację zadania nr II przeznaczono kwotę: 35 000 zł.

Okres realizacji zadania: III - IV kwartał 2016 r.

III. Przeprowadzenie badania jakościowego dzieci, których rodzice wyjechali za granicę w celach zarobkowych. Przygotowanie raportu, z zaleceniami do działań wspierających, w tym wychowawczych i profilaktycznych wobec tych dzieci w szkole.

Od 2010 r. MEN monitoruje sytuację dzieci, których rodzice wyjeżdżają za granicę w celach zarobkowych.

Skutki pozostawiania dzieci bez opieki ze strony rodziców, w związku z ich wyjazdem za granicę w celach zarobkowych mogą być różnorodne. Jak wynika z badań część pozostawionych dzieci dostosowuje się do nowej sytuacji rodzinnej, ale wiele z nich z trudem odnajduje się w zmienionych warunkach. W przypadku uczniów znajduje to odzwierciedlenie w ich sytuacji szkolnej. U części uczniów występują negatywne skutki w postaci obniżenia ich aspiracji edukacyjnych, częstych nieobecności na zajęciach edukacyjnych, obniżenia wyników nauczania, braku motywacji do nauki, nieprzygotowania do zajęć, lekceważenia obowiązków szkolnych, drugoroczności, zaburzeń natury emocjonalnej objawiających się apatią, konfliktami z grupą rówieśniczą i z otoczeniem.

W 2010 r. MEN przygotowało projekt badawczy skierowany do dyrektorów i nauczycieli 50% publicznych szkół i placówek z całego kraju, którzy z racji stałego kontaktu z uczniami i wychowankami, posiadają wiedzę o ich sytuacji rodzinnej (w tym obecności bądź nieobecności ich rodziców w kraju). Uzyskane odpowiedzi pozwoliły na pierwsze, najbardziej wiarygodne z punktu widzenia szkoły, rozpoznanie problemów dzieci, nauczycieli i opiekunów w sytuacji wyjazdu jednego lub obojga rodziców za granicę w celach zarobkowych, w tym na:

- 1) oszacowanie rozmiarów zjawiska;
- 2) rozpoznanie i oszacowanie skutków edukacyjnych, w tym problemów określanych mianem formalno-prawnych, i realizacji jakości obowiązku szkolnego;
- 3) oszacowanie społecznych, psychologicznych, duchowych i fizycznych skutków, jakie niesie dla dziecka, wyjazd rodziców do pracy za granicę;
- 4) rozpoznanie, w jakim stopniu nauczyciele i wychowawcy szkół i placówek dysponują wiedzą o rozmiarach i problemach dzieci, których rodzice wyjechali za granicę do pracy;
- 5) oszacowanie, w jakim stopniu nauczyciele dostrzegają i realizują różne formy wsparcia dla tej grupy dzieci i młodzieży.

W 2013 r. przeprowadzono badanie porównawcze, adresowane do dyrektorów i nauczycieli 10% szkół i placówek publicznych i niepublicznych na terenie każdego z 16 województw. Wyniki badania porównawczego nie wskazywały na istotny wzrost zjawiska migracji zarobkowej.

W 2016 r. zostały zaplanowane badania jakościowe skierowane do uczniów, których jeden lub dwoje rodziców wyjechało do pracy za granicę pozostawiając w kraju dziecko lub dzieci pod opieką rodziny lub innych opiekunów.

Badanie będzie prowadzone w kontakcie indywidualnym z dzieckiem. Celem badania będzie rozpoznanie skutków rozwojowych psychicznych i fizycznych u dzieci, których rodzice wyjechali do pracy. Wyniki badania pozwolą na przygotowanie raportu końcowego wraz

z zaleceniami do działań wspierających, wychowawczych i profilaktycznych wobec dzieci w szkole.

Zadanie III zostanie połączone z przygotowaniem ulotki informacyjnej dla młodzieży dotyczącej problemu przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy. Ulotka informacyjna powstanie w ramach współpracy międzyresortowej z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej i Ministerstwem Sprawiedliwości.

Efekt jakościowy:

- oszacowanie skutków rozwojowych i edukacyjnych dla uczniów związanych z wyjazdem jednego lub obojga rodziców za granicę w celach zarobkowych, na podstawie indywidualnych badań pogłębionych,
- wskazanie zakresu adekwatnych działań zaradczych: wychowawczych, profilaktycznych, opiekuńczych skierowanych do uczniów, wychowanków, rodziców lub opiekunów.

Efekt ilościowy:

- liczba uczniów objętych badaniem jakościowym

Zadanie nr III wpisuje się w cel szczegółowy nr 2 Programu.

Koszt realizacji badania i przygotowanie raportu końcowego oraz wydania *ulotki informacyjnej dla młodzieży dotyczącej problemu przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy*: 15 000 zł.

Okres realizacji zadania: II-IV kwartał 2016 r.

Przygotowanie raportu końcowego: IV kwartał 2016 r.

IV. Przygotowanie sieci wsparcia dla szkół przy realizacji zadań z zakresu: wychowania, promocji zdrowia, profilaktyki i aktywizacji młodzieży do podejmowania działań na rzecz rówieśników

W Programie przyjęto cel główny: *Zwiększenie skuteczności działań wychowawczych i profilaktycznych na rzecz bezpieczeństwa i tworzenia przyjaznego środowiska w szkołach i placówkach oświatowych* oraz cele szczegółowe dotyczące: *Kreowania zdrowego, bezpiecznego i przyjaznego środowiska szkoły i placówki; Zapobiegania problemom i zachowaniom problemowym dzieci i młodzieży, Promowania zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży.*

Osiągnięcie celów Programu w dużej mierze zależy od przygotowania realizatorów, w tym nauczycieli, do prowadzenia działań wychowawczych, profilaktycznych, promocji zdrowia oraz tworzenia warunków do aktywizacji młodzieży w podejmowaniu działań na rzecz rówieśników.

W ramach tego zadania zaplanowano przygotowanie bazy zasobów, która będzie stanowić system wsparcia dla szkół przy realizacji działań: wychowawczych, promocji zdrowia, profilaktyki zachowań problemowych dzieci i młodzieży oraz aktywizacji młodzieży na rzecz rówieśników. Baza w podziale na województwa obejmować będzie lokalne zasoby, w której zostaną zamieszczone informacje o przeszkolonych realizatorach oraz materiały informacyjno-edukacyjne przydatne do prowadzenia wskazanych działań. Baza umożliwi osiągnięcie efektu synergii, gdyż w wyniku kolejnych działań szkoleniowych prowadzonych w ramach doskonalenia zawodowego, rządowych programów, projektów systemowych osoby, które uzyskały ważne kompetencje, będą stanowić źródło wsparcia dla szkół i placówek. Materiały informacyjno-edukacyjne dołączone do bazy będą dostępne dla wielu realizatorów, a ich upublicznienie zapobiegnie powielaniu się podobnych opracowań i treści.

Po dwóch latach realizacji Programu przygotowano wstępną listę realizatorów działań wychowawczych, profilaktycznych, promocji zdrowia oraz tworzenia warunków do aktywizacji młodzieży, w skład której wchodzi m.in.:

1. Liderzy profilaktyki (profilaktyka agresji i przemocy) - 150 osób przeszkolonych w 2014 i 2015 r. przez ORE i Fundację Dzieci Niczyje;
2. Realizatorzy programu „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców”. Od 2007 r. zostało przeszkolonych 33 435 rodziców i nauczycieli oraz 6 289 psychologów i pedagogów. Na stronie internetowej ORE znajduje się bank certyfikowanych realizatorów programu „Szkoła dla Rodziców i Wychowawców” zawierający dane teledadresowe osób uprawnionych do prowadzenia szkoleń na terenie kraju; edukatorzy – 60 osób; koordynatorzy – 52 osób; realizatorzy – 525 osób.
3. Mediatorzy przygotowani do szkolenia nauczycieli z zakresu prowadzenia mediacji rówieśniczych.
4. Wojewódzcy i regionalni koordynatorzy sieci szkół promujących zdrowie – 45 osób.
5. Przeszkoleni trenerzy programu HEPS – 30 osób.
6. Pedagodzy i psychologowie, którzy w latach 2012-2015 r. ukończyli szkolenie nt. Przeciwdziałanie przemocy domowej wobec dziecka oraz wdrożenie procedury „Niebieskie Karty” w oświacie – 138 osób.
7. Instruktorzy programu „Szkolna interwencja profilaktyczna” – 52 osoby
8. Pracownicy poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz placówek doskonalenia nauczycieli, specjaliści szkolni przeszkoleni w zakresie prowadzenia szkoleń z obszaru bezpieczeństwa cyfrowego dzieci i młodzieży, uczestnicy szkolenia „Bezpieczni w szkole, bezpieczni w życiu – jak zadbać o bezpieczeństwo młodych użytkowników w sieci. Program liderów” – 38 osób.
9. Instruktorzy programu „Golden Five” – 72 osób.
10. Realizatorzy programu szkoleń dla rad pedagogicznych „Jak sobie radzić z prowokacyjnymi zachowaniami uczniów? Metoda konstruktywnej konfrontacji” – 300 osób.
11. Liderzy programu „Budowanie strategii pracy z dzieckiem przejawiającym zaburzenia zachowania w środowisku szkolnym i rodzinnym”. Projekt miał na celu rozwijanie

kompetencji kadr pedagogicznych w zakresie pracy z dzieckiem przejawiającym zaburzenia zachowania – 33 osób.

W kolejnych latach liczne działania Programu będą kontynuowane w ramach Rządowego programu wspomaganie w latach 2015–2018 organów prowadzących szkoły w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach – „Bezpieczna+”. Konkursy ogłaszane na wspieranie szkół w prowadzeniu działań wychowawczych, profilaktycznych, promocji zdrowia oraz tworzenia warunków do aktywizacji młodzieży, uwzględniając systemowe podejście będą wskazywać na możliwość korzystania z bazy, jako ważnego zasobu pozwalającego na doskonalenie nauczycieli, wychowawców i rodziców.

Efekty ilościowe:

- przygotowanie bazy w podziale na 16 województw,
- liczba realizatorów poszczególnych działań,
- liczba zgromadzonych zasobów edukacyjno-informacyjnych (opracowania merytoryczne dotyczące problematyki wychowania i profilaktyki, scenariusze zajęć, poradniki, e-kursy, prezentacje multimedialne itp.).

Zadanie nr IV wpisuje się w cel główny Programu.

Koszt realizacji zadania: 65 000 zł.

Okres realizacji zadania: II-IV kwartał 2016 r.

V. Kontynuacja zadania publicznego pn. „Prowadzenie przez specjalistów ogólnopolskiej infolinii interwencyjno-informacyjnej dla uczniów, w tym ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, ich rodziców, nauczycieli oraz innych podmiotów działających na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży”.

Zadanie będzie realizowane na podstawie umowy Nr MEN/2014/DZSE/1429 zawartej pomiędzy Ministrem Edukacji Narodowej a Fundacją Dzieci Niczyje w dniu 10 listopada 2014 r. w Warszawie.

Zadanie polega na świadczeniu bezpłatnej pomocy telefonicznej i pomocy online. Osoby korzystające z infolinii otrzymają wsparcie, a także rzetelne informacje z zakresu bezpieczeństwa uczniów. W sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa uczniów będą podejmowane interwencje.

W ramach infolinii interwencyjno-informacyjnej działają dwa numery oraz jest świadczona pomoc online:

1. Numer 116 111 oraz pomoc online będą udostępnione uczniom, w tym uczniom ze SPE, w godz. 12.00 – 22.00 przez 7 dni w tygodniu, z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy.

2. Numer 800100100 oraz pomoc online będą udostępnione rodzicom, nauczycielom oraz przedstawicielom podmiotów działających na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży, w godz. 12.00 – 18.00 przez 5 dni w tygodniu, z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy.

Dyżury przy obu numerach będzie pełnić łącznie 86 specjalistycznie przygotowanych konsultantów (pracowników, stażystów i wolontariuszy) przy maksymalnie 10 stanowiskach.

3. W zakres infolinii będą wchodzić także serwisy merytoryczne: www.116111.pl oraz www.800100100.pl.

Wysoką jakość świadczonej pomocy zapewni stały monitoring pracy konsultantów przez opiekunów i supervisorów podczas każdego dyżuru oraz spotkania konsultacyjne dyżurującego zespołu przed i po każdym dyżurze, a także comiesięczne superwizje.

Konsultanci zatrudnieni w infolinii są przygotowani do podjęcia interdyscyplinarnej interwencji, po uzyskaniu zgody zainteresowanej osoby. W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia osób kontaktujących się z telefonem 116 111 będą podejmowane interwencje, zgodnie z porozumieniem Komendanta Głównego Policji i Fundacji Dzieci Niczyje z dnia 3 listopada 2008 r. (Dz. Urz. KGP Nr 18, poz. 109), które upoważnia konsultantów do przekazywania dyżurnym Komendy Wojewódzkiej Policji lub Komendy Stołecznej Policji informacji o zagrożeniu kontaktujących się z nimi osób. Policja niezwłocznie podejmuje czynności służbowe zmierzające do likwidacji zagrożenia.

W sytuacjach bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia, w związku z możliwością popełnienia przestępstwa na szkodę osoby, która skontaktuje się z telefonem 800100100, będą podejmowane interwencje zgodnie z art. 304 § 1 Kodeksu postępowania karnego.

W ramach zadania będą realizowane działania edukacyjne i informacyjne skierowane do uczniów, rodziców, nauczycieli oraz przedstawicieli podmiotów działających na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży. Zostaną wydane ulotki edukacyjne dla uczniów oraz ulotki informacyjne dla dorosłych.

Realizacja zadania będzie poddawana bieżącej ewaluacji. Będą sporządzane analizy miesięczne, kwartalne i roczne, dotyczące kontaktów nawiązanych w ramach zadania oraz problemów, z jakimi zgłaszają się osoby korzystające z pomocy.

Efekty ilościowe:

- 1) telefon zaufania 116 111 oraz pomoc online będą dostępne przez 353 dni;
- 2) infolinia 800 100 100 oraz pomoc online będą dostępne przez 252 dni;
- 3) konsultanci zostaną przygotowani do odebrania 90 000 połączeń, 6 000 wiadomości online, w tym do przeprowadzenia 28 800 interwencji edukacyjnych i kryzysowych;
- 4) przewiduje się 300 000 odsłon serwisów merytorycznych www.116111.pl i www.800100100.pl;
- 5) w mediach, w efekcie prowadzonych działań, pojawi się łącznie 400 informacji dotyczących tego zadania;
- 6) zostanie wydanych 550 000 ulotek edukacyjnych i 25 000 ulotek informacyjnych.

Efekty jakościowe:

- 1) uczniowie korzystający z bezpłatnego telefonu 116111 otrzymają wsparcie psychologiczne i profesjonalną pomoc w rozwiązywaniu problemów, co zwiększy ich

poczucie bezpieczeństwa w szkołach i placówkach, a także zmniejszy zjawisko wykluczenia społecznego uczniów ze SPE;

- 2) rodzice i nauczyciele w trudnych sytuacjach dotyczących uczniów otrzymają bezpłatną pomoc konsultantów infolinii 800100100, dzięki czemu zostaną podniesione ich kompetencje wychowawcze;
- 3) rodzice, nauczyciele oraz przedstawiciele podmiotów działających na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży uzyskają informacje o możliwości współpracy, dzięki czemu zostanie zwiększona otwartość szkoły lub placówki na uzyskiwanie wsparcia w środowisku lokalnym.

Zadanie nr V wpisuje się w cele szczegółowe nr 1-3 Programu.

W 2016 r. na zadanie zostanie przeznaczona kwota 600 000 zł.

Okres realizacji zadania: przez cały 2016 r.

VI. Kontynuacja zadania publicznego pn. „Bezpieczna i przyjazna szkoła – ocena szkół i placówek systemu oświaty realizujących politykę ochrony dzieci przed agresją i przemocą”.

Zadanie będzie realizowane na podstawie umowy Nr MEN/2014/DZSE/1430 zawartej pomiędzy Ministrem Edukacji Narodowej a Fundacją Dzieci Niczyje w dniu 10 listopada 2014 r. w Warszawie.

Celem zadania publicznego jest:

- 1) zwiększanie skuteczności działań wychowawczych i profilaktycznych na rzecz bezpieczeństwa i tworzenia przyjaznego środowiska w szkołach i placówkach, w szczególności przeciwdziałanie krzywdzeniu dzieci zarówno w świecie realnym, jak i w Internecie;
- 2) przeciwdziałanie agresji i przemocy ze strony personelu oraz rówieśników, a także przeciwdziałanie przemocy w rodzinie;
- 3) wprowadzenie w szkole lub placówce, biorącej udział w realizacji zadania, stałych mechanizmów polityki ochrony dzieci przed krzywdzeniem.

Powyższe cele będą osiągnięte poprzez promocję i wdrożenie międzynarodowych rozwiązań systemowych, standardów w zakresie ochrony dzieci przed krzywdzeniem w szkołach i placówkach. Standardy powstały jako adaptacja dokumentu Setting the Standard; a common approach to child protection (Ustanowienie standardów; wspólne podejście do ochrony dzieci przed krzywdzeniem), który został opracowany w 2003 r. przez międzynarodową koalicję organizacji pozarządowych działających na rzecz ochrony bezpieczeństwa dzieci.

Ocena szkół i placówek w ramach Programu będzie bazowała na następujących standardach:

Standard I. Szkoła lub placówka ustanowiła i wprowadziła w życie Politykę ochrony dzieci przed krzywdzeniem.

Standard II. Szkoła lub placówka monitoruje swoich pracowników w celu zapobiegania krzywdzeniu dzieci.

Standard III. Szkoła lub placówka zapewnia swoim pracownikom edukację w zakresie ochrony dzieci przed krzywdzeniem i pomocy dzieciom w sytuacjach zagrożenia.

Standard IV. Szkoła lub placówka oferuje rodzicom edukację w zakresie wychowania dzieci bez przemocy oraz ich ochrony przed przemocą i wykorzystywaniem.

Standard V. Szkoła lub placówka oferuje dzieciom edukację w zakresie praw dziecka oraz ochrony przed zagrożeniami przemocą i wykorzystywaniem.

Standard VI. Szkoła lub placówka monitoruje i okresowo weryfikuje zgodność prowadzonych działań z przyjętymi zasadami ochrony dzieci.

W 2016 r. zaplanowano następujące działania:

1. Wojewódzkie konferencje promujące to zadanie.

W 2016 r. odbędzie się 8 konferencji w miastach wojewódzkich. Celem konferencji będzie promocja zadania publicznego pn. „Bezpieczna i przyjazna szkoła – ocena szkół i placówek systemu oświaty realizujących politykę ochrony dzieci przed agresją i przemocą”, a także prezentacja dostępnych narzędzi edukacyjnych i metod pracy szkoły lub placówki w obszarze ochrony dzieci przed krzywdzeniem. Uczestnikami konferencji będą pracownicy szkół i placówek, kuratorium oświaty, poradni psychologiczno-pedagogicznych, jednostek samorządu terytorialnego, policji, wojewódzkiego zespołu koordynującego Program, organizacji pozarządowych, zespołów interdyscyplinarnych, a także przedstawiciele instytucji lokalnych. Na konferencję zostaną zaproszone również media. Planowana łączna liczba uczestników: 960 osób. Uczestnicy otrzymają materiały konferencyjne z zakresu bezpieczeństwa dzieci. Udział w konferencji będzie bezpłatny.

2. Szkolenia startowe dla przedstawicieli szkół i placówek.

W ramach Programu odbędą się szkolenia startowe dotyczące problematyki wprowadzania w szkole lub placówce polityki ochrony dzieci przed krzywdzeniem i ustanawiania standardów w tym zakresie. Szkolenie prowadzone będzie dla 25 grup przedstawicieli szkół i placówek, a 10 grup szkoleniowych zostanie zorganizowanych w Warszawie, pozostałych 15 grup w innych miastach.

3. Szkolenia problemowe

Przedstawiciele szkół lub placówek biorących udział w realizacji zadania, będą mogli również korzystać z tzw. szkoleń problemowych, odbywających się w różnych miastach Polski. Proponowane szkolenia będą odpowiadały na potrzeby edukacyjne, wynikające ze standardów ochrony dzieci przed krzywdzeniem, określone na podstawie wyników przeprowadzonego badania potrzeb szkoleniowych dyrektorów, nauczycieli i wychowawców szkół i placówek. Grupy szkoleniowe, w tym także tematy poszczególnych grup szkoleniowych, zostaną dobrane w odniesieniu do zdiagnozowanych potrzeb szkół i placówek.

Zaplanowano przeprowadzenie łącznie 640 godzin szkoleniowych. Problematyka szkoleń obejmie następujące tematy:

- 1) identyfikacja czynników i symptomów krzywdzenia dzieci;
- 2) podejmowanie interwencji w przypadku krzywdzenia dzieci i pomoc dziecku krzywdzonemu;
- 3) profilaktyka przemocy i wykorzystywania dzieci – przygotowanie do przeprowadzenia zajęć edukacyjnych dla dzieci: przedszkole, szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoły ponadgimnazjalne;
- 4) profilaktyka przemocy rówieśniczej;
- 5) bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w Internecie; profilaktyka cyberprzemocy.

4. Organizacja sieci jednostek wspierających działania lokalne.

W ramach zadania zostaną zorganizowane 2 edycje kursu, który będzie przygotowywał lokalnych przedstawicieli organizacji pozarządowych, instytucji oraz liderów profilaktyki z poszczególnych województw do edukowania pracowników szkół lub placówek, które przystąpiły do realizacji zadania lub wyrażają gotowość przystąpienia do realizacji zadania i pełnienia funkcji lokalnych placówek wspierających ich działania.

Liderzy profilaktyki to 150-osobowa grupa osób, które ukończyły szkolenie w ramach Programu w 2014 r. i 2015 r., przygotowana do prowadzenia działań profilaktycznych z obszaru agresji i przemocy.

W programie kursu znajdzie się problematyka dotycząca krzywdzenia dzieci, roli pracownika szkoły lub placówki w identyfikacji przemocy, interwencji i pomocy, roli szkolnych i przedszkolnych programów profilaktycznych, a także możliwych rozwiązań na rzecz bezpieczeństwa dzieci w szkole lub placówce. Kurs będzie trwał 80 godzin i będzie realizowany w formie cyklu 4 szkoleń weekendowych.

W ramach tego zadania zostanie stworzona sieć jednostek wspierających jego realizację w innych miejscowościach. Do uczestnictwa w sieci zostaną zaproszone przede wszystkim organizacje i instytucje, które już podejmują działania na rzecz ochrony dzieci przed krzywdzeniem oraz posiadają doświadczenie we współpracy z przedszkolami, szkołami i placówkami w tym zakresie.

Szacowana łączna liczba uczestników obu edycji kursów w 2016 r. wyniesie 36 osób.

5. Superwizja dla lokalnych koordynatorów zadania, którzy ukończyli kurs dla podmiotów wspierających działania lokalne.

6. Pikniki edukacyjne na temat bezpieczeństwa dla uczniów i wychowanków.

Dla szkół i placówek, które szczególnie zaangażują się w realizację zadania „Bezpieczna i przyjazna szkoła – ocena szkół i placówek systemu oświaty realizujących politykę ochrony dzieci przed agresją i przemocą”, zostaną zorganizowane lokalne pikniki edukacyjne dla uczniów i wychowanków. Pikniki będą organizowane we współpracy ze szkołami lub placówkami oraz innymi lokalnymi instytucjami, działającymi na rzecz bezpieczeństwa lub promocji zdrowia dzieci. Podczas pikników uczestnicy będą mogli zdobyć wiedzę z zakresu profilaktyki przemocy, w tym również w Internecie, profilaktyki zachowań ryzykownych oraz poznają sposoby radzenia sobie w sytuacjach trudnych. Oferta edukacyjna z zakresu bezpieczeństwa dla uczniów zostanie przygotowana w formie gier i zabaw.

Zaplanowano zorganizowanie 5 pikników lokalnych, w których łącznie będzie uczestniczyć 1 300 osób.

7. Opieka merytoryczna i organizacyjna nad szkołami lub placówkami, certyfikacja, organizowanie procesu certyfikacyjnego.

Ze względu na liczne działania przewidziane do realizacji w 2016 r. w skład zespołu realizującego zadanie wejdą: specjalista ds. współpracy ze szkołami i placówkami, dwóch asystentów programowych, prawnik (3/5 etatu) specjalista ds. rekrutacji, specjalista ds. obsługi platformy edukacyjnej, specjalista działu IT, pracownik działu badawczego, księgową oraz koordynator zadania.

W 2016 r. 2500 szkół i placówek zarejestruje się w portalu edukacyjnym Chrońmy Dzieci. Szkoły i placówki, które spełnią wszystkie warunki, wystąpią o certyfikat potwierdzający,

że szkoła lub placówka jest bezpieczna i przyjazna dla uczniów i wychowanków i spełnia wyznaczone standardy. Warunkiem uzyskania takiego wyniku jest współpraca z: wojewodami, jednostkami samorządami terytorialnego, wojewódzkimi zespołami koordynującymi Program, kuratoriami oświaty i innymi instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi współpracującymi ze szkołami i placówkami w zakresie poprawy bezpieczeństwa dzieci i młodzieży.

8. Ewaluacja działań.

Poszczególne części zadania opisane w pkt 1-8 będą poddane ewaluacji w zakresie efektywności, użyteczności narzędzi edukacyjnych oraz wpływu Programu na funkcjonowanie szkół i placówek w zakresie ochrony dzieci przed agresją i przemocą.

Efekty jakościowe:

- wzrost kompetencji nauczycieli, rodziców, uczniów w zakresie profilaktyki agresji, przemocy,
- wzrost kompetencji wychowawczych nauczycieli i rodziców.

Efekty ilościowe

- 2 500 szkół i placówek zarejestruje się na portalu edukacyjnym Chrońmy Dzieci i podejmie proces certyfikacji.

Zadanie nr VI wpisuje się w cele szczegółowe nr 1-3 Programu.

W 2016 r. na realizację zadania przeznaczono 631 123,00 zł.

Okres realizacji zadania: przez cały 2016 r.

VII. Przeprowadzenie ewaluacji bieżącej Programu

Ocena skuteczności podjętych w 2016 r. będzie realizowana przez Ośrodek Ewaluacji Sp. z o.o.

Oceny efektów działań podejmowanych na poziomie centralnym dokona także Zespół Koordynujący przy Ministrze Edukacji Narodowej, a na poziomie wojewódzkim – zespoły koordynujące przy wojewodach.

Ewaluacja prowadzona przez Ośrodek Ewaluacji będzie obejmować ocenę skuteczności działań centralnych i wojewódzkich w okresie realizacji Programu.

Badanie ewaluacyjne zostanie przeprowadzone z wykorzystaniem jakościowych i ilościowych metod badawczych. W badaniach zostaną wykorzystane następujące metody: ankiety wspomagane elektronicznie (CAWI), indywidualne wywiady pogłębione (IDI), telefoniczne wywiady pogłębione (TDI), zogniskowany wywiad grupowy (FGI), studium przypadku, analiza danych zastanych (desk research).

Ewaluacja bieżąca wpisuje się w część XIV Programu pn. Ocena skuteczności podejmowanych działań.

Efekty: raport z badania ewaluacyjnego Programu w okresie jego realizacji.

W 2016 r. na realizację zadania nr VII zostanie przeznaczona kwota 50 000 zł.

Okres realizacji zadania: od stycznia do grudnia 2016 r.

VIII. Współpraca międzyresortowa

W ramach współpracy międzyresortowej przedstawiciele Zespołu Koordynującego przy Ministrze Edukacji Narodowej zgłosili zadania do realizacji, wpisujące się w cele Programu. Zadania wymienione w pkt 1-10, realizowane w ramach współpracy międzyresortowej przez współpracujące ministerstwa, będą finansowane ze środków pozostających w ich dyspozycji.

1. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Współpraca będzie obejmować:

- wspieranie MEN w zakresie zadań wynikających z Programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2016-2017.

Działanie wpisuje się w cel szczegółowy nr 2 Programu.

Okres realizacji: od maja do grudnia 2016 r.

2. Komenda Główna Policji

Współpraca będzie obejmować:

- opracowanie „Vademecum policyjnego z zakresu profilaktyki”, skorelowanego z podstawą programową w zakresie przedmiotu edukacja dla bezpieczeństwa oraz przygotowanie i przeprowadzenie szkoleń dla policyjnych liderów profilaktyki;
- turnieje edukacyjne z zakresu bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Działanie wpisuje się w cel szczegółowy nr 2 Programu.

Okres realizacji: od maja do grudnia 2016 r.

3. Ministerstwo Cyfryzacji

Współpraca będzie obejmować:

- promocję bezpiecznego korzystania z Internetu przez uczniów i wychowanków,
- upowszechnianie online materiałów informacyjnych promujących „Standard bezpieczeństwa placówek oświatowych” na platformie

www.bezpiecznaszkola.men.gov.pl.

Standardy zostały opracowane przez zespół ekspertów z Naukowej i Akademickiej Sieci Komputerowej oraz Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. J. Korczaka.

Działania wpisują się w cel szczegółowy nr 2 Programu.

Okres realizacji: od kwietnia do grudnia 2016 r.

4. Ministerstwo Zdrowia

Współpraca będzie obejmować:

- przeprowadzenie ogólnopolskiego szkolenia pt. „Dziecko z cukrzycą w szkole” dla nauczycieli szkół podstawowych oraz wychowawców świetlic szkolnych. Szkolenie będzie ukierunkowane na rozpoznanie potrzeb ucznia z cukrzycą i przedstawienia zakresu opieki nad nim w czasie pobytu w szkole;
- zagadnienia dotyczące podawania leków w szkołach i placówkach;
- partnerstwo merytoryczne w realizacji ogólnopolskiego konkursu dla szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych na temat prawidłowego odżywiania się oraz kształtowania pozytywnej postawy wobec spożywania rekomendowanych grup środków spożywczych określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 sierpnia 2015 r. *w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.*

Szczegółowe zasady dotyczące konkursu zostaną określone w regulaminie.

Działania wpisują się w cel szczegółowy nr 3 Programu.

Okres realizacji: od września do listopada 2016 r.

5. Ministerstwo Sprawiedliwości

Współpraca będzie obejmować:

- organizację bezpłatnych zajęć z zakresu prawa („lekcji prawa”) dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych przez przedstawicieli samorządów zawodów prawniczych, w oparciu o zgłaszane potrzeby,
Celem takich zajęć jest poszerzenie świadomości prawnej młodzieży, zapoznanie jej z zasadami porządku prawnego oraz przekazanie jej praktycznej wiedzy prawniczej. W ramach współpracy Minister Edukacji Narodowej zobowiązał się, m.in. do promowania programu edukacji prawnej wśród szkół ponadgimnazjalnych,
- realizację projektu „Edukacja szkolna przeciwko wykluczeniu prawnemu”,
- opracowanie ulotki informacyjnej dla młodzieży dotyczącej problemu przemocy w rodzinie i możliwości uzyskania pomocy, określonej w zadaniu nr III. Ulotka będzie skierowana do uczniów i wychowanków gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych. Udostępniona zostanie także na platformie www.bezpiecznaszkola.men.gov.pl

do pobierania przez szkoły.

Działania wpisują się w cel szczegółowy nr 2 Programu.

Okres realizacji zadania: przez cały 2016 r.

6. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Współpraca będzie obejmować:

- wspieranie rodziny w ramach „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2016”
- wsparcie finansowe gmin w zatrudnianiu asystentów rodziny, jako elementu profilaktyki w zakresie zapobiegania problemom i zachowaniom problemowym dzieci i młodzieży,
- wspieranie MEN w zakresie zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020.

Działania wpisują się w cel szczegółowy nr 2 Programu.

Okres realizacji: przez cały 2016 r.

7. Ministerstwo Sportu i Turystyki

Współpraca będzie obejmować:

- wspieranie działań MEN w zakresie zwiększania aktywności fizycznej uczniów i wychowanków, w tym kontynuacja współpracy przy realizacji programu aktywizacyjnego „Mały Mistrz” skierowanego do uczniów klas I-III szkół podstawowych oraz nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej w zakresie edukacji ruchowej uczniów.

Działanie wpisuje się w cel szczegółowy nr 3 Programu.

Okres realizacji: od maja do grudnia 2016 r.

8. Główny Inspektor Sanitarny

Współpraca będzie obejmować:

- 1) prowadzenie bieżącego nadzoru sanitarnego nad warunkami nauczania i wychowania przez Państwową Inspekcję Sanitarną w zakresie spełniania wymogów sanitarno-higienicznych w szkołach i placówkach;
- 2) realizację programów profilaktycznych i edukacyjnych:
  - a) „Nie pal przy mnie proszę” w klasach I i II szkół podstawowych,

- b) „Znajdź właściwe rozwiązanie” w klasach III-VI szkół podstawowych oraz gimnazjach,
- c) „ARS, czyli jak dbać o miłość?” w szkołach ponadgimnazjalnych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych substancji psychoaktywnych,
- d) „Trzymaj Formę!” w zakresie promowania zbilansowanej diety oraz aktywności fizycznej wśród uczniów klas VI szkół podstawowych oraz gimnazjów.

Działania wpisują się w cele szczegółowe nr 1-3 Programu.

Okres realizacji: przez cały 2016 r.

9. Agencja Rynku Rolnego

Współpraca będzie obejmować:

- upowszechnianie na platformie www.bezpiecznaszkola.men.gov.pl materiałów stanowiących wsparcie dla szkół w realizacji programów UE „Owoce i warzywa w szkole” oraz „Mleko w szkole”, w tym przykłady najlepszych praktyk związanych z ich realizacją,
- włączenie się w podejmowane tematy oraz wydarzenia związane z promowaniem zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży w ramach Programu.

Działania wpisują się w cel szczegółowy nr 3 Programu.

Okres realizacji: przez cały 2016 r.

10. Komenda Główna Ochotniczych Hufców Pracy

Przedstawiciel Ochotniczych Hufców Pracy został zaproszony w roli eksperta do udziału w posiedzeniach Zespołu Koordynującego Program przy Ministrze Edukacji Narodowej.

Współpraca będzie obejmować:

- prowadzenie sondaży oraz diagnozowanie zachowań młodzieży,
- organizowanie zespołów samopomocowych,
- animowanie inicjatyw samorządowych młodzieży,
- animowanie aktywnego dialogu międzypokoleniowego młodzieży z osobami najstarszymi oraz najmłodszymi,
- prowadzenie konsultacji w zakresie poradnictwa w rozwiązywaniu konfliktów.

Działania wpisują się w cel szczegółowy nr 1 Programu.

Okres realizacji: przez cały 2016 r.

B. Działania na poziomie wojewódzkim - rekomendowane przez Ministra Edukacji Narodowej:

Mając na uwadze wnioski z ewaluacji Programu w 2015 r. rekomenduje się, aby na poziomie wojewódzkim były podejmowane działania dotyczące wdrożenia zasad prawidłowego żywienia wśród uczniów i wychowanków oraz działania dotyczące rozwijania postawy aktywności i twórczego działania wśród dzieci i młodzieży uzdolnionej. Jak wskazała ewaluacja zagadnienia te wpisujące się w cel szczegółowy nr 3 Programu, jak również działania oparte na wolontariacie, były najrzadziej podejmowane w trakcie realizowania Programu w latach 2014 i 2015.

W związku z tym, w rekomendowanych zadaniach zwrócono szczególną uwagę na aktywizację uczniów i wychowanków w podejmowaniu inicjatyw na rzecz środowiska szkolnego i lokalnego, a w szczególności rówieśników. Aktywne uczestnictwo służyć będzie kształtowaniu postaw prozdrowotnych i prospołecznych bezpośrednich i pośrednich uczestników biorących udział w realizacji zadań rekomendowanych przez MEN.

Zadania rekomendowane przez MEN będą realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego (dofinansowanie lub sfinansowanie realizacji zadań w ramach dotacji celowych). Jednocześnie zadania rekomendowane przez MEN mogą wpisywać się także w priorytetowe zadania przyjęte przez wojewodę do realizacji w 2016 r.

W przypadku przyjęcia na poziomie wojewódzkim priorytetów, które nie wpisują się w zdania rekomendowane przez MEN, ale zapewniają skuteczne wykonanie postanowień Programu w zakresie realizacji jego celów, należy podjąć działania zgodnie z ustaloną na poziomie wojewódzkim polityką realizacji Programu.

Przyjęte do realizacji priorytetowe zadania rekomendowane przez wojewodę będą finansowane lub dofinansowywane w formie dotacji celowych zgodnie z mechanizmem finansowania określonym w części XII. Programu.

I. Działania dotyczące wdrożenia zasad prawidłowego żywienia wśród uczniów i wychowanków – projekty konkursowe dla szkół.

Zdrowe, racjonalne żywienie jest jedną z podstawowych potrzeb człowieka i warunkiem prawidłowego rozwoju, dobrego samopoczucia oraz pełnej dyspozycji do uczenia się.

Nieprawidłowości w żywieniu są przyczyną wielu zaburzeń, w tym w ostatnich latach, epidemii nadwagi i otyłości. Statystycznie podaje się, że w Europie otyłe jest co czwarte dziecko. W Polsce nadwagę ma 18% dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Jest to poważne zagrożenie dla zdrowia polskiego społeczeństwa, gdyż wyniki badań wskazują, że u 80% dzieci z otyłością utrzymuje się ona w dalszych latach życia.

Ważną rolę w zaspokajaniu potrzeb żywieniowych dzieci i młodzieży oraz w kształtowaniu właściwych zachowań w tym zakresie powinna odgrywać szkoła.

Celem zadania jest:

- 1) kształtowanie prawidłowych nawyków żywieniowych uczniów i wychowanków poprzez praktyczną naukę przygotowania pełnowartościowych posiłków;

- 2) zwiększanie kompetencji rodziców, nauczycieli, personelu szkoły dotyczących prawidłowego żywienia;
- 3) zmiana przekonań i postaw dorosłych dotyczących zdrowego żywienia dzieci i młodzieży.

Uczestnikami bezpośrednimi zadania będą: jednostki samorządu terytorialnego, dyrektorzy szkół, nauczyciele, uczniowie, rodzice, personel stołówki szkolnej, lokalne media, pracownicy ochrony zdrowia.

Uczestnikami pośrednimi zadania będą: lokalni producenci żywności i handlowcy, rolnicy, firmy cateringowe oraz instytucje i organizacje pozarządowe, których działalność obejmuje podnoszenie poziomu wiedzy ogólnej lub specjalistycznej w zakresie edukacji żywieniowej społeczeństwa, kształtowanie prawidłowych nawyków żywieniowych wśród dzieci i młodzieży, kultywowanie rodzimej produkcji żywności.

Uczniowie szkół (techników) kształcących w zawodzie: Technik żywienia i usług gastronomicznych o symbolu cyfrowym 343404 są przygotowywani m.in. do oceniania jakości żywienia, sporządzania potraw i napojów, planowania i oceny żywienia, organizacji produkcji gastronomicznej, planowania i realizacji usług gastronomicznych.

Warsztaty z zakresu zdrowego żywienia dla uczniów szkół ogólnokształcących zorganizują uczniowie klas III szkół (techników) kształcących w zawodzie Technik żywienia i usług gastronomicznych, pod kierunkiem nauczycieli zawodu.

Zgodnie z danymi z bazy danych Systemu Informacji Oświatowej obecnie w zawodzie technik żywienia i usług gastronomicznych kształci się 56457 uczniów w 555 szkołach. Mając na uwadze poziom przygotowania uczniów do realizacji zadania, są rekomendowani uczniowie klas III, których liczba wynosi 13 997.

Tabela nr 1. Uczniowie w zawodzie technik żywienia i usług gastronomicznych stan na 30.09.2015 r.

Województwo	Liczba szkół	Uczniowie ogółem	Kl. III ogółem
WOJ. DOLNOŚLĄSKIE	30	2 887	770
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE	35	3 102	776
WOJ. LUBELSKIE	38	3 555	882
WOJ. LUBUSKIE	18	1 433	355
WOJ. ŁÓDZKIE	24	2 831	722
WOJ. MAŁOPOLSKIE	62	6 737	1 724
WOJ. MAZOWIECKIE	60	7 274	1 776
WOJ. OPOLSKIE	13	1 167	301
WOJ. PODKARPACKIE	37	4 285	1 038
WOJ. PODLASKIE	23	2 308	573
WOJ. POMORSKIE	35	3 524	828
WOJ. ŚLĄSKIE	43	4 991	1 201
WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE	30	2 256	586
WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE	26	2 581	649
WOJ. WIELKOPOLSKIE	53	5 016	1 203
WOJ. ZACHODNIOPOMORSKIE	28	2 510	613
Razem	555	56 457	13 997

Zadanie będzie polegać na zorganizowaniu i przeprowadzeniu warsztatów z zakresu zdrowego żywienia przez uczniów klas III szkół kształcących w zawodzie technik żywienia i usług gastronomicznych. Uczestnikami warsztatów będą uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów.

Zakres merytoryczny i praktyczny szkolenia obejmuje co najmniej:

- 1) jedną godzinę teorii dotyczącej zasad zdrowego żywienia, w oparciu o obowiązujące przepisy i wytyczne Instytutu Żywności i Żywienia w zakresie norm żywieniowych uwzględniające wiek rozwojowy i specyficzne potrzeby żywieniowe, promocję produktów lokalnych;
- 2) dwie godziny praktycznej nauki przygotowania posiłków, smacznych, tanich, zdrowych, w oparciu o lokalne, ekologiczne produkty, z uwzględnieniem lokalnych tradycji.

W ramach zadania rekomenduje się przeprowadzenie kampanii medialnej dla rodziców. Celem kampanii będzie:

- zmiana przekonań rodziców na temat prawidłowego żywienia dzieci,
- zwrócenie uwagi rodziców na konieczność spożywania śniadań przez ich dzieci oraz wymaganej liczby posiłków w ciągu dnia,
- przekazanie informacji na temat potrzeb żywieniowych dzieci i młodzieży niezbędnych dla wzrastania i rozwoju,
- ukazanie skutków zdrowotnych i edukacyjnych nieprawidłowych nawyków żywieniowych ich dzieci.

Podczas realizacji zadania uczniowie szkół kształcących w zawodzie technik żywienia i usług gastronomicznych we współpracy z uczestnikami pośrednimi zadania przygotują materiały szkoleniowe dla personelu stołówek szkolnych, które obejmować będą informacje na temat przygotowywania zdrowych posiłków dla uczniów i wychowanków.

Szkoły, które przystąpią do realizacji tego zadania, będą zobowiązane przygotować projekt podejmowania systemowych działań w szkole lub placówce dotyczący wdrożenia zasad prawidłowego żywienia wśród uczniów w tym włączenie pielęgniarstwa lub higienistki w środowisku wychowania i nauczania do działań profilaktycznych w zakresie nadwagi i otyłości. W przygotowaniu tego projektu rekomenduje się korzystanie z przykładów dobrych praktyk opisanych w materiałach informacyjno-edukacyjnych przygotowanych i wydanych w ramach Programu:

- 1) Wspólne drugie śniadanie w szkole.
- 2) Wspieranie dziecka z nadwagą i otyłością w społeczności szkolnej, m.in. Rozdział III. Rola pielęgniarstwa szkolnego we wspieraniu uczniów w profilaktyce nadwagi i otyłości.
- 3) Zdrowe żywienie w szkołach.

Powyższe pozycje są udostępnione w wersji elektronicznej na platformie: www.bezpiecznaszkola.men.gov.pl - w obszarze Promujemy zdrowy styl życia.

Ponadto, projekty powinny uwzględniać przepisy zawarte w:

- 1) rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2014 r. w sprawie sposobu realizacji środków towarzyszących, które służą zapewnieniu skutecznego wykonania programu „Owoce i warzywa w szkole” (Dz. U. poz. 1151);

- 2) rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 sierpnia 2015 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.

Rekomenduje się, aby projekty były zakończone przygotowaniem w każdym województwie „Festynu zdrowej żywności i potraw promujących lokale produkty i tradycje”. Uczniowie szkół biorących udział w projekcie, tj. kształcących się w zawodzie technik żywienia i usług gastronomicznych, szkół podstawowych i gimnazjów we współpracy z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego, nauczycielami, rodzicami, a także uczestnikami pośrednimi zadania, zorganizują festyn, na którym będą prezentowane:

- lokalne, sezonowe produkty ekologiczne wystawione przez lokalnych producentów żywności, w tym rolników, z opisem wartości odżywczych i zdrowotnych,
- gotowe produkty, posiłki, przekąski, jako przykłady, jak można zjeść tanio, smacznie i zdrowo, z opisem zawartości odżywczej, kalorycznej, ceny itp.,
- materiały informacyjno-edukacyjne, filmy instruktażowe dotyczące zdrowego żywienia, w tym w szczególności dotyczące dzieci i młodzieży.

Wszystkie szkoły lub placówki składające projekty są zobowiązane do przedstawienia procedury oceny efektywności podjętych działań, w odniesieniu do stanu przed wdrożeniem projektu i po jego realizacji oraz oceny rezultatów ilościowych i jakościowych. Efekty jakościowe powinny być wyrażone w liczbach lub danych procentowych, np. wzrost wiedzy o 70% w stosunku do poziomu przed wdrożeniem projektu, itp.

W konkursie należy promować projekty, w wyniku których zawiązują się partnerstwa z lokalnymi instytucjami i innymi szkołami. Należy zwrócić uwagę na uzyskiwanie efektu synergii wokół szkoły i placówki w prowadzeniu różnorodnych działań na rzecz zmiany postaw i nawyków żywieniowych uczniów i wychowanków oraz ich rodziców. Szkolenie lub udzielone wsparcie ma wtedy bardziej systemowy wymiar, a równocześnie wpływa na liczbę odbiorców proponowanych działań, w tym uzyskane efekty ilościowe i jakościowe.

Efekty jakościowe:

1. Wzrost wiedzy uczniów, rodziców, nauczycieli, lokalnego społeczeństwa z zakresu zdrowego żywienia.
2. Stworzenie warunków do uaktywnienia młodzieży i możliwości prezentacji posiadanej przez nią wiedzy i umiejętności.
3. W dłuższej perspektywie zmiana postaw i tworzenie prawidłowych nawyków wśród uczniów i wychowanków oraz ich rodziców lub opiekunów. W perspektywie długoterminowej narzędziem monitorującym będą wyniki cyklicznych badań pn. Zdrowie i Zachowania Zdrowotne Młodzieży Szkolnej (HSBC Health Behaviour in School-aged Children).
4. Szkoły kształcące w zawodzie technik żywienia i usług gastronomicznych staną się liderem zmian w środowisku lokalnym i województwie w zakresie:
  - 1) promowania lokalnych tradycji, w tym innowacji w przyrządzaniu nowych posiłków (uwzględniających normy żywieniowe);

- 2) promowania zasad zdrowego żywienia i zbilansowanej diety;
- 3) wprowadzania bioróżnorodności i zrównoważonego rozwoju w polityce żywieniowej szkół i placówek.

Efekty ilościowe:

1. Zadanie obejmie 16 województw,
2. Efekty ilościowe zostaną przedstawione w sprawozdaniu z realizacji Programu w 2016 r. i będą zależą od aktywności szkół i placówek przystępujących do projektu.

Zadanie wpisuje się w cel szczegółowy nr 3 Programu.

Okres realizacji zadania: maj – grudzień 2016 r.

II. Działania dotyczące rozwijania postawy aktywności i twórczego działania wśród dzieci i młodzieży uzdolnionej – projekty konkursowe dla szkół.

Rozwijanie postawy aktywności i twórczego działania wśród dzieci i młodzieży uzdolnionej oraz związany z tym rozwój zdolności psychospołecznych uczniów jest jednym z warunków integracji jednostki ze środowiskiem.

Działania dotyczące rozwijania postawy aktywności i twórczego działania są konieczne nie tylko w aspekcie rozwijania zainteresowań i pasji dzieci i młodzieży uzdolnionej, ale także ze względu na rozwijanie kompetencji społecznych, w tym na zapewnienie poczucia bezpieczeństwa, integracji, budowania dobrych relacji międzyludzkich w ramach funkcjonowania w grupie rówieśniczej oraz w rolach społecznych. Jednym z warunków rozwoju ucznia zdolnego obok jego dążenia do zaspokojenia potrzeb intelektualnych i poznawczych jest konieczność zapewnienia poczucia osobistego bezpieczeństwa. Osiągnięcie wysokiego poziomu integracji w społeczności uczniowskiej, lokalnej, a w konsekwencji również globalnej, ułatwia mu zrównoważony i stabilny postęp w dojrzewaniu do dorosłości. Integracja społeczna odbywa się na kilku płaszczyznach: biologicznej, psychicznej oraz społecznej. W związku z powyższym, podstawowym celem działań w ramach Programu będzie wyłonienie grupy dzieci i młodzieży z kompetencjami społecznymi, którzy współpracując ze sobą stworzą i zrealizują innowacyjne projekty edukacyjne.

Celem zadania jest:

- 1) prowadzenie zajęć z uczniami zdolnymi, stymulujących i wspierających ich rozwój myślenia twórczego, uzdolnień, planowania strategicznego, umiejętności życiowych;
- 2) tworzenie warunków do rozwoju uczniów zdolnych z gimnazjum poprzez wdrożenie innowacyjnych projektów edukacyjnych we współpracy z partnerami, w tym poprawiających relacje pomiędzy uczniami;
- 3) tworzenie warunków dla poprawy bezpieczeństwa oraz przyjaznej atmosfery w środowisku szkolnym oraz lokalnym.

Uczestnikami bezpośrednimi zadania będą: uczniowie zdolni.

Uczestnikami pośrednimi zadania będą: dyrektorzy szkół, rodzice uczniów zdolnych, nauczyciele gimnazjum, w tym opiekunowie projektów, organizacje pozarządowe działające na terenie szkoły i w środowisku lokalnym.

Partnerami zadania będą, zaproszone przez realizatorów zadania, środowiska akademickie, instytucje i organizacje społeczne.

Rekomendowane tematy projektów edukacyjnych:

1. Budowanie wartościowych relacji społecznych w szkole lub placówce, poszanowanie godności drugiego człowieka.
2. Edukacja medialna jako narzędzie projektowania właściwych zachowań społecznych i zdrowotnych.
3. Współpraca szkoły z rodzicami, jako skuteczne działania wychowawcze i profilaktyczne.
4. Wychowanie do wartości w mojej szkole i nasze umiejętności realizacji wartości w codziennym życiu.

Zgodnie z danymi z bazy danych Systemu Informacji Oświatowej obecnie w 7494 gimnazjach kształci się 1073620 uczniów. Podstawa programowa kształcenia ogólnego w zakresie przedmiotu wiedza o społeczeństwie w gimnazjum określa, że uczniowie gimnazjum opracowują – indywidualnie lub w zespole – projekt uczniowski dotyczący rozwiązania jednego z problemów społeczności szkolnej lub lokalnej.

Zgodnie z przepisami § 8 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. poz. 843) projekt edukacyjny jest realizowany przez zespół uczniów gimnazjum pod opieką nauczyciela.

Projekt edukacyjny jest zespołowym, planowym działaniem uczniów, mającym na celu rozwiązanie konkretnego problemu, z zastosowaniem różnych metod.

Projekt obejmuje:

- wybór tematu,
- określenie celów projektu edukacyjnego i zaplanowanie etapów jego realizacji,
- wykonanie zaplanowanych działań,
- publiczną prezentację przez uczniów rezultatów projektu edukacyjnego,
- podsumowanie pracy uczniów nad projektem edukacyjnym.

Zakres projektu edukacyjnego może dotyczyć wybranych treści nauczania określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla gimnazjów lub wykraczać poza te treści.

Zadanie będzie realizowane przez uczniów zdolnych z gimnazjum w formie grupowych projektów edukacyjnych wspieranych przez nauczycieli - opiekunów tych projektów oraz zaproszonych do współpracy partnerów lub przez organizację zajęć rozwijających zainteresowania uczniów zdolnych z udziałem środowiska szkolnego.

Projekty edukacyjne na rzecz społeczności szkolnej lub lokalnej, powinny mieć na celu wspieranie i stymulowanie rozwoju uzdolnień lub integrację społeczną, w szczególności budowanie dobrych relacji międzyludzkich, tworzenie przyjaznej atmosfery i poczucia bezpieczeństwa.

Szczegółowe warunki realizacji projektu edukacyjnego określi w porozumieniu z uczestnikami bezpośrednimi oraz opiekunami projektów dyrektor gimnazjum, po

zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej. Rodzice uczniów (prawni opiekunowie) oraz uczniowie gimnazjum, którzy nie biorą udziału w projekcie, zostaną poinformowani o warunkach realizacji projektu edukacyjnego w gimnazjum.

W wyniku realizacji zadania dojdzie do wyłonienia spośród uczniów gimnazjum uczniów zdolnych - liderów zmiany, którzy zaprezentują swoje zainteresowania w dowolnie przez siebie wybranej formie (warsztatu, prezentacji, przedstawiania, spotkania, ankiety, konkursu) zachęcając pozostałe grupy do aktywności oraz twórczego działania.

W ramach zadania rekomenduje się upowszechnienie informacji o celach i wartościach związanych inicjowaniem projektów oraz popularyzowanie efektów zrealizowanych działań wśród uczniów gimnazjum, nauczycieli, rodziców oraz innych uczestników życia społecznego szkoły lub placówki.

Wszystkie gimnazja przystępujące do realizacji zadania są zobowiązane do przedstawienia procedury oceny efektywności podjętych działań, w odniesieniu do stanu przed wdrożeniem projektu i po jego realizacji oraz oceny efektów ilościowych i jakościowych. Efekty ilościowe powinny być wyrażone w liczbach lub procentach, np. wzrost liczby uczniów uczestniczących w życiu społeczności szkolnej o 20% w stosunku do poziomu przed wdrożeniem projektu. Efekty jakościowe powinny mieć formę opisową ewentualnie uzupełnioną o dane liczbowe.

Rekomenduje się, aby w konkursie na realizację zadania promować projekty, w wyniku których zawiązują się partnerstwa ze środowiskami akademickimi, lokalnymi instytucjami i innymi szkołami, placówkami lub organizacjami społecznymi.

Efekty jakościowe:

- 1) stworzenie warunków do rozwoju zainteresowań dzieci i młodzieży poprzez wdrożenie innowacyjnych projektów edukacyjnych ukierunkowanych na poprawę relacji i bezpieczeństwa w środowisku szkolnym;
- 2) zwiększenie szans rozwojowych uczniów zdolnych w zakresie funkcjonowania psychospołecznego,
- 3) efektywne wykorzystanie czasu wolnego;
- 4) poprawa bezpieczeństwa oraz współpracy w środowisku szkolnym.

Efekty ilościowe:

- 1) zadanie obejmie 16 województw;
- 2) zaangażowanie w bezpośrednią realizację zadania 7500 uczniów w 300 gimnazjach.

Pozostałe efekty ilościowe zostaną przedstawione w sprawozdaniu z realizacji Programu w 2016 r. i zależeć będą od aktywności szkół przystępujących do realizacji zadania projektu.

Tabela nr 2. Liczba szkół oraz liczba uczniów gimnazjów, stan na 30.09.2015 r.

Województwo	Liczba szkół	Uczniowie ogółem
WOJ. DOLNOŚLĄSKIE	420	67 757
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE	355	56 303

WOJ. LUBELSKIE	426	58 668
WOJ. LUBUSKIE	160	25 755
WOJ. ŁÓDZKIE	370	61 786
WOJ. MAŁOPOLSKIE	652	91 753
WOJ. MAZOWIECKIE	834	141 720
WOJ. OPOLSKIE	151	24 088
WOJ. PODKARPACKIE	526	60 537
WOJ. PODLASKIE	198	31 132
WOJ. POMORSKIE	366	63 528
WOJ. ŚLĄSKIE	672	110 025
WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE	219	33 255
WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE	254	39 001
WOJ. WIELKOPOLSKIE	579	96 859
WOJ. ZACHODNIOPOMORSKIE	261	42 845
Razem	6443	1 005 012

Zadanie wpisuje się w cele szczegółowe nr 1 i 2 Programu.

Okres realizacji: maj – grudzień 2016 r.

IX. Harmonogram realizacji Programu w 2016 r.

L.p.	Zadanie	Termin realizacji	Skutki finansowe w zł	Jednostka realizująca
1.	A. Działania na poziomie centralnym			
	I. Program wychowawczy i działania profilaktyczne realizowane w szkołach i placówkach systemu oświaty. Rekomendowane kierunki działań	II-IV kwartał	1 300 000,00	ORE; MEN; Przedstawiciele: JST; kuratorów oświaty,

				województw.
	II. Przeprowadzenie szkolenia pn. „Szkoła otwarta na inność - bezpieczne i przyjazne środowisko szkolne”	III-IV kwartał	35 000,00	ORE
	III. Przeprowadzenie badania jakościowego dzieci, których rodzice w celach zarobkowych wyjechali za granicę. Przygotowanie zaleceń do działań wspierających, w tym wychowawczych i profilaktycznych, wobec tych dzieci w szkole	II-IV kwartał	15 000,00	Realizator zewnętrzny
	IV. Przygotowanie sieci wsparcia dla szkół przy realizacji zadań z zakresu: wychowania, promocji zdrowia, profilaktyki i aktywizacji młodzieży do podejmowania działań na rzecz rówieśników	II-IV kwartał	65,000,00	Realizator zewnętrzny ORE MEN
	V. Kontynuacja zadania publicznego pn. „Prowadzenie przez specjalistów ogólnopolskiej infolinii interwencyjno-informacyjnej dla uczniów, w tym ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, ich rodziców, nauczycieli oraz innych podmiotów działających na rzecz bezpieczeństwa dzieci i młodzieży”. Umowa Nr MEN/2014/DZSE/1429 zawarta 10 listopada 2014 r. pomiędzy Ministrem Edukacji Narodowej a Fundacją Dzieci Niczyje	styczeń-grudzień	600 000,00	Fundacja Dzieci Niczyje
	VI. Kontynuacja zadania publicznego pn. „Bezpieczna i przyjazna szkoła – ocena szkół i placówek systemu oświaty realizujących politykę ochrony dzieci przed agresją i przemocą”. Umowa Nr MEN/2014/DZSE/1430 zawarta 10 listopada 2014 r. pomiędzy Ministrem Edukacji Narodowej a Fundacją Dzieci Niczyje	styczeń-grudzień	631 123,00	Fundacja Dzieci Niczyje
	VII. Przeprowadzenie ewaluacji bieżącej Programu. Kontynuacja zadania na podstawie umowy Nr MEN/2014/DZSE/1555	styczeń-grudzień	50 000,00	Ośrodek Ewaluacji Spółka z o.o.
	VIII. Współpraca międzyresortowa	styczeń-grudzień	bez kosztowo	resorty, MEN, ANR, GIS, KGP,

				OHP.
	Razem realizacja działań na poziomie centralnym		2 696 123,00	
2.	B. Realizacja działań na poziomie wojewódzkim			
	<p>1. Rekomendowane przez MEN działania na poziomie wojewódzkim:</p> <p>I. Działania dotyczące wdrożenia zasad prawidłowego żywienia wśród uczniów i wychowanków.</p> <p>II. Działania dotyczące rozwijania postawy aktywności i twórczego działania wśród dzieci i młodzieży uzdolnionej.</p> <p>Dotacje celowe dla jednostek samorządu terytorialnego na realizację zadań publicznych rekomendowanych przez MEN w ramach Programu.</p> <p>2. Priorytetowe działania rekomendowane przez wojewodę zgodnie z ustaloną na poziomie wojewódzkim polityką realizacji Programu.</p> <p>Dotacje celowe dla podmiotów realizujących działania rekomendowane przez wojewodę.</p>	maj- grudzień	3 303 877,00	Wojewoda
	Razem realizacja działań na poziomie wojewódzkim		3 303 877,00	
3.	Razem		6 000 000,00	